

De Twee Kwartieren

Genealogisch tijdschrift voor
Kempen- en Peelland

Besteding van het schavot

Genealogie in beeld: de stamreeks van Christus

Literatuur en genealogie: Schorshuiden

NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING

Jaargang 25 | Nr. 4 | verschijnt 1 x per kwartaal | december 2017

NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING
Afdeling KEMPEN- en PEELLAND

Inhoudsopgave

- 85 Van de redactie
- 86 Bestuursvergaderingen
- 86 Geplande bijeenkomsten
- 88 Verrassend verleden
- 91 Besteding van het schavot
- 94 Een mooi verhaal van mijn moeder, maar niet waar
- 96 Symposium Petrus Vladeraccus
- 96 Oud schrift
- 97 Het fotobidprentje van Cornelius van der Maat
- 99 Literatuur en genealogie 2: Schorshuiden
- 104 Leden stellen zich voor
- 105 Bibliotheek: aanwinsten boeken
- 107 Transcripties oud schrift
- 108 Mutaties ledenlijst
- 108 Colofon
- 109 Genealogie in beeld 7: de stamreeks van Christus

Niet ondertekende stukken worden gepubliceerd onder verantwoordelijkheid van de redactie.

Kopij voor het volgende nummer inzenden voor **1 februari 2018**

Tevens bestaat de mogelijkheid om uw advertentie te plaatsen.
Voor informatie neemt u contact op met de redactie.

Redactieadres:

e-mailadres: redactiedtk@kpl.ngv.nl
postadres: Langakker 29 5283 TE BOXTEL

ISSN: 2352-4480

VAN DE REDACTIE

“Er waait een frisse zuidelijke wind door de NGV”. Die woorden sprak landelijk voorzitter Peter de Bruin na afloop van Verrassend Verleden, de Brabantdag Familiegeschiedenis, op 4 november jongstleden.

Met een bezoekersaantal van over de 1200 (waarvan twee derde niet-NGV leden) was de Brabantdag een daverend succes, mede dankzij de vele vrijwilligers van de NGV, waarvan er veel afkomstig waren van de afdeling Kempen- en Peelland. We hebben een fraai visitekaartje afgegeven.

In de landelijke overleggen hoor je veel zorg over de toekomst van de NGV-afdelingen. Een aantal afdelingen heeft inmiddels geen bestuur meer en ook het aantal actieve leden is gedaald tot een minimum, waardoor het organiseren van bijeenkomsten voor leden steeds moeilijker wordt.

Die zorg hoeft Kempen- en Peelland (nog) niet te delen: het bestuur is op sterkte en dankzij een vast kader van vrijwilligers slagen wij er nog steeds in onze leden een aantrekkelijk programma te bieden. We kunnen uiteraard altijd méér actieve leden gebruiken, dus hebt u een gaatje in uw agenda en lijkt het u leuk om in een gezellig team dingen mee te organiseren meldt u zich dan aan bij het bestuur.

Om ons programma aantrekkelijk te houden zijn wij ook benieuwd naar uw ideeën over activiteiten die we zouden kunnen organiseren: lezingen, cursussen, excursies, informatie-uitwisseling.

Laat het ons weten als u daar gedachten over hebt.

En dan nog dit: we sluiten met deze aflevering van de Twee Kwartieren de 25ste jaargang van ons afdelingsblad af. Voor het eerst zonder index, omdat u de nummers tegenwoordig ook digitaal kunt doorzoeken. Omdat er in de eerste jaargang 1993 maar drie afleveringen verschenen, wordt het maartnummer van de volgende jaargang de 100ste aflevering, en daar willen we iets bijzonders van maken. Daarom een oproep aan u om kopij in te sturen. Leuke anekdotes, mooie afbeeldingen, goede genealogische tips, (foto)bidprentjes: alles is welkom. Zodat we van de 100ste aflevering een mijlpaal kunnen maken die laat zien hoe levend en actief de afdeling Kempen- en Peelland na 64 jaar nog steeds is.

En dan wijs ik u nog graag op onze nieuwe website. Hij is nog volop in ontwikkeling: kijk maar eens even rond op <https://ontdekjouwverhaal.nl>

BESTUURSVERGADERINGEN

Het Bestuur vergadert op de woensdagen 10 januari en 21 februari 2018. Hebt u onderwerpen waarvan u wilt dat het Bestuur die bespreekt, stuur die dan naar voorzitter@kpl.ngv.nl.

GEPLANDE BIJENKOMSTEN

De afdelingsbijeenkomsten vinden plaats in Gemeenschapshuis 't Trefpunt, Belgiëplein 20, 5628 XJ Eindhoven. Tenzij anders aangegeven is de zaal open vanaf 19.30 u, het programma begint om 20.00 u. Tijdens de bijeenkomsten is er informatie beschikbaar over GensDataPro en is er gelegenheid om boeken te lenen uit de afdelingsbibliotheek. Ook de afdeling Communicatie is aanwezig.

Zaterdag 9 december 2017: Leden Ontmoeten Leden

De nieuwe leden van de afgelopen twee jaar worden van 13.00 tot 14.00 uur wegwijs gemaakt in de vereniging NGV en in het bijzonder de afdeling Kempen- en Peelland (KPL). Zij ontvangen hiervoor een aparte uitnodiging. Bent u al langer lid maar bent u nog nooit op zo'n KPL-bijeenkomst geweest? Ook dan bent u van harte welkom. Weet u al dat u komt? Geef u vast op via secretaris@kpl.ngv.nl

Vanaf 14.00 uur bieden wij voor oude en nieuwe leden gelegenheid om 'collega-genealogen' te ontmoeten en van gedachten te wisselen over het wel en wee van uw voorouders.

Aanwezig zijn het Bestuur, commissies van bibliotheek, communicatie en knipsels & bidprentjes. Experts van de computerprogramma's Aldfaer, GensDataPro en Pro-Gen zijn aanwezig met voorbeelden van hun programma. Ook is er informatie over cursussen.

Voor het slagen van deze bijeenkomst is het zeker zinvol dat bezoekende leden hun genealogische gegevens ter informatie of ter inzage meenemen (bijvoorbeeld op een laptop, tablet, usb-stick of in een showmap o.i.d).

Vooraf kunt u ook eens de profielen van onze afdelingsleden raadplegen

via de website van de NGV (www.ngv.nl/wwwKPL). In voorgaande jaren bleken deze bijeenkomsten voor menigeen van bijzonder nut, en echt niet alleen voor leden met Brabantse voorouders!

Zaterdag 13 januari 2018:

Nieuwjaarsbijeenkomst van 13.30 tot 15.30 uur in 't Trefpunt

Het Bestuur nodigt u uit om met elkaar het glas te heffen op 2018. Na de Nieuwjaarswens door de voorzitter van de afdeling Kempen- en Peelland is er ruimte voor een gezellig samenzijn.

Dinsdag 23 januari 2018:

Lezing: Wat gebeurde aan boord van de "Corma"?

Spreker: Dhr. Johan van Hassel

Verhalen rondom een schip en zijn bewoners.

Ons medelid Johan van Hassel is opgegroeid op het binnenvaartschip de "Corma". Dat schip heeft zijn grootvader in de Eerste Wereldoorlog laten bouwen. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog is het schip gebruikt om bewoners rond de Grebbeberg te evacueren. Later is het in beslag genomen door de Duitsers en omgebouwd tot landingsvaartuig. In de Koude Oorlog diende het als magazijnschip voor legergoederen.

Naar school gaan betekende voor Johan het wisselen van het schip voor internaten. Inmiddels is het schip gesloopt.

Genoeg elementen dus voor een verhaal over de geschiedenis van een schip en zijn bewoners.

Dinsdag 20 februari 2018:

Het onderwerp en de spreker staan nog niet vast. Zodra het definitieve programma bekend is, kunt u het vinden op de KPL-site. Ook krijgt u het te zijner tijd. via een Nieuwsbrief of Nieuwsflits te horen.

Dinsdag 13 maart 2018:

Het onderwerp en de spreker staan nog niet vast. Zodra het definitieve programma bekend is, kunt u het vinden op de KPL-site. Ook krijgt u het te zijner tijd via een Nieuwsbrief of Nieuwsflits te horen.

Is stamboomonderzoek saai? Veel mensen denken van wel. Al die dooie mensen, urenlang in archieven bladerend door oude onleesbare boeken, hoofdzakelijk gepensioneerde onderzoekers die uit hun dak gaan als ze weer een doop of een huwelijk gevonden hebben. Veel mensen zijn nieuwsgierig naar hun afkomst maar weten niet hoe ze moeten beginnen.

Dat genealogie leuk is, én interessant en eigentijds werd duidelijk op Verrassend Verleden, de Brabantdag Familiegesciedenis, dat op 4 november jongstleden in het Provinciehuis in 's-Hertogenbosch plaatsvond. Het evenement richtte zich op een breed publiek: van de geïnteresseerde leek tot de gevorderde genealoog.

Het initiatief voor Verrassend Verleden kwam van de vier Brabantse afdelingen van de NGV, en dus was de keuze voor een Brabantdag niet toevallig, maar eigenlijk ook niet onlogisch. Het hertogdom Brabant was vanaf de middeleeuwen het belangrijkste gewest van de lage landen. Alle belangrijke wegen liepen door Brabant, van Oost naar West en van Zuid naar Noord (en niet omgekeerd zoals men tegenwoordig in de Randstad lijkt te denken). De kans dat u Brabanders onder uw voorouders hebt is dus aanzienlijk, net zo goed als er veel Brabanders zijn met Vlaamse, Friese en Hollandse voorouders.

De begane grond van het Provinciehuis, een iconisch gebouw met een tijdloze uitstraling, liep op 4 november al ruim voor 10 uur vol met bezoekers die 'op z'n Brabants' gastvrij werden ontvangen. In de hal troffen ze de stands van ruim 20 exposanten, een archiefeiland met vijf archiefdiensten uit de provincie Noord-Brabant, een expositie over de Tweede Wereldoorlog en het Café met de Zachte G, een centrale locatie waar vanaf half elf optredens plaatsvonden met muziek, storytelling en cabaret.

Bijzonder veel belangstelling was er de gehele dag voor de 'stamtafels', waar stamboomexperts bezoekers hielpen bij het maken van een begin met hun eigen onderzoek of bij het beantwoorden van vragen en oplossen van problemen met betrekking tot hun eigen genealogisch onderzoek.

In de statige Bois-le-Duc zaal opende de Commissaris van de Koning van Noord-Brabant, prof. dr. Wim van der Donk, om ongeveer half twaalf het evenement. Hij benadrukte het belang van de geschiedenis voor het heden en spoorde aan de herinnering aan vorige generaties levend te houden. De voorzitter van de NGV, Peter de Bruin, presenteerde de nieuwe website van de NGV, en een speciaal voor deze dag uitgegeven Glossy, met artikelen over familiegeschiedenis in brede zin. Daarna sprak René Bastiaanse, directeur van het Brabants Historisch Informatie Centrum. Hij had een aantal wetenswaardigheden over de familie van de Commissaris uitgezocht, maar benadrukte tevens dat een stamboom zonder familieverhalen hetzelfde is als een kerstboom zonder ballen. Volgens René is een stamboom meer dan een lijst met namen en data van voorouders. Kennis van meteorologie, numismatiek, chronologie, paleografie, oorkonde- en zegelleer en heraldiek kunnen een stamboom tot een echte familiegeschiedenis maken. René riep stamboomonderzoekers op om op zoek te gaan naar onbekende bronnen om interessante feiten aan hun stamboom toe te voegen.

Na het officiële gedeelte presenteerde Patrick Timmermans, directeur van Erfgoed Brabant, in het Café met de Zachte G een talkshow over

familiegeschiedenis. Hij sprak met jeugdige genealogen, met een expert op het gebied van genetische genealogie, met de auteurs van de glossy, en ging met de voorzitter van de NGV en het publiek in gesprek over de toekomst van het genealogisch onderzoek.

Vanaf half twee kon het publiek in twee rondes kiezen uit acht lezingen over uiteenlopende onderwerpen rond de thema's genealogie, erfgoed, design en innovatie. Het ging over het bekende televisieprogramma *Verborgen Verleden*, maar ook over marginalen in de samenleving, de betekenis van spoorwegen voor bevolkingsmigratie, ontwikkeling van familienamen, bedevaartinsignes in de middeleeuwen, de Oirschotse stoelenindustrie, criminele en rijke voorouders (de Nassau's in Breda).

Ondertussen kon het publiek zich behalve op de markt en bij het café met de Zachte G ook nog vermaken met het bekijken van een film over DNA, en afleveringen van de programma's *Verborgen Verleden* en *Brabantse Helden*, of met een workshop over zelf een boek maken. Er waren doorlopende presentaties over de projecten *Zeelster Slag* en *Eregalerij Brabantse gesneuvelden*, over bevolkingsreconstructies en genealogische placemats voor dementerende bejaarden. Bovendien werd er voor de liefhebbers *Schrobbeleer*, de bekende Tilburgse bitter, geschonken.

Het evenement werd om vier uur afgesloten met een voorstelling van de Brabantse comédienne Christel de Laat, die op de voor haar kenmerkende wijze haar eigen familieverhaal vertelde, en zo een vet Brabants uitroepeten zette achter een zeer geslaagde dag.

De Brabantdag Familiegeschiedenis was allesbehalve saai. Met heel veel interessante lezingen en informatie, maar ook met muziek, theater, discussie (ouwehoeren noemen we dat in Brabant) en natuurlijk een borreltje voor de liefhebbers maakte de dag duidelijk dat stamboomonderzoek en familiegeschiedenis juist boeiend en meeslepend kan zijn. Dat er over arme mensen net zo goed gegevens gevonden kunnen worden, en dat al dooie mensen juist weer tot leven komen als je hun leven beschrijft en illustreert.

In totaal werd *Verrassend Verleden* bezocht door meer dan 1200 bezoekers. Ofschoon de meeste daarvan van middelbare leeftijd en ouder waren viel ook de aanwezigheid van verschillende jongeren op. Er kan dan

ook van een zeer geslaagd evenement worden gesproken. Dat overigens niet mogelijk zou zijn geweest zonder de inzet van vele tientallen vrijwilligers van de NGV en daarbuiten, die voor, tijdens en na de Brabantdag zich ingespannen hebben om van deze dag een succes te maken.

BESTEDING VAN HET SCHAVOT

In de achttiende eeuw waren schepenbanken niet bepaald zachtzinnig ten opzichte van bedelaars, vagebonden en andere personen zonder vaste woon- en verblijfplaats. Vooral als dezen zich schuldig maakten aan strafbare feiten waren ze, letterlijk, hun leven niet zeker.

Op 30 januari 1695 vaardigde de Staten-Generaal voor de Generaliteitslanden (waaronder Staats-Brabant) een plakkaat (wet) uit *tegens Landloopers, Vagabonden ende Bedelaers, onder de naem van Heydenen, Aegyptenaren etc.* Het plakkaat bepaalde onder andere dat mensen die *eenige overlast, dieverye of moetwilligheyd* plegen bij de eerste overtreding moesten worden gegeseld, bij de tweede overtreding gegeseld en gebrandmerkt, en bij de derde overtreding *met de doodt gestraft*. Dat laatste gold ook voor degenen die, *schoon de eerstemael geapprehendeert* (gearresteerd) zijnde geweld hadden gebruikt bij hun misdrijven.

In de dorpen en steden in de Meierij hadden schepenbanken met de hoge jurisdictie ook de bevoegdheid de doodstraf uit te spreken. In die plaatsen vind je in de criminele rol en de criminele procesdossiers vaak spannende zaken die niet zelden slecht aflopen voor de verdachte. Zoals de onderstaande zaak uit het schepenbankarchief van Oirschot!

Jan Mighielsen (van den Sande), *te luij weesen om te arbeijden sijn ambagt van wolspinnen verlatende*, is in het gezelschap van mannen en vrouwen gaan zwerven en bedelen. Met geladen pistolen en een schietgeweer heeft hij er een gewoonte van gemaakt met andere bedelaars mensen te beroven.

Op de vrijdag voor Oirschotse kermis (22 september 1724) komt hij bij het huis van Jan van Aelst te Helvoirt. Hij geeft voor op weg te zijn naar Oirschot, maar komt 's nachts om twaalf uur terug om met een stok een rode en een bruine vrouwenrok te stelen, die hij aan zijn vrouw Marie Dragonders geeft. Ook bij het huis van Lambert Peijnenburgh in Helvoirt

steelt hij twee rokken, een gele en een rode, die hij in Tilburg aan de Reijt heeft verkocht aan Adriaen Stevens voor twee schellingen en een reiszak. Door in het huis van Cornelis Hooven aan de Swaluw in Tilburg een glas uit te breken steelt hij van het bed een witte deken en een slaaplaken.

Op 18 oktober 's avonds om elf uur steelt hij bij het huis van Diliaen, weduwe van Gerrit van Geel aan de Reijt alle klederen en het linnen, die hij diezelfde avond probeert te verkopen aan Jan Pieter Pieters en zijn huisvrouw, die aan de nieuwe moolen onder Tilburg wonen. Zij herkennen de kleren echter, en zeggen: *het is Delianes goet, den jager magt hier in comen en mogt ons mede voor ondeugent aansien*. Jan zegt echter: *mar die u den eersten die hier in comt sal ik om verschieten, en so gij luij het segt, so sal ik jouluij om ver schieten al was't op u bedt* (de eerste die hier komt zal ik neerschieten, en als jullie het vertellen zal ik jullie neerschieten, al was het in jullie bed). Hij neemt het gestolen goed vervolgens mee naar Loon op Zand, in het huis van Robbert den Engelsman.

Op 19 oktober om elf uur 's avonds klopt hij aan bij het huis van Cornelis Meussen aan de Reijt in Tilburg. Nicolaes Meussen doet open en ziet een pistool op zich gericht. Hij neemt echter kordaat het pistool af. Hij ziet dat het geladen is, maar Jan zegt: *voor den blicxem, sout niet geladen sijn*. Ze eten en roken wat, en wisselen nieuwtjes uit, zoals dat Jan Antonij gevangen is genomen.

Op zaterdag 28 oktober is Jan te Klein Oosterwijk, en vertrekt naar Oirschot, waar zijn vrouw Maria Dragonders verblijft. In gezelschap van Clijn Pietje (ook: Piet Kort van Persoon) en Meijntje, diens vrouw (bekende dieven en landlopers) logeren ze in het huis van Dirck Hoevenaers te Spoordonk. De volgende dag gaan ze naar de Roomse kerk, waar ze worden herkend. De drossaard besluit tot arrestatie over te gaan, en Jan en zijn vrouw te vervolgen. Hij eist dat *Jan andere ten exempel aan lijf en leven (soo danig dat ter de doot na volgt) sal worden gestraft*.

Op 12 november 1724 veroordeelt de schepenbank Jan Michiels tot de dood *met de koorde*ⁱⁱ. Het vonnisboek meldt: *Op heden den sestienden Novemb. 17c vierentwintigh is dese bovenstaende sententie in d'opene vierschare alhier den gedetineerden Jan Michielssen voorgelesen, en immediaet daer op met de koorde geexecuteert door Mr. Jan Cale, scherp rechter der stadt 's Bosch*. Maria Dragonders moet met de roede

om den hals de executie van haar man bijwonen en moet daarna binnen vierentwintig uur uit Oirschot vertrekken, waar ze tien jaar lang niet meer mag komenⁱⁱⁱ.

Gelukkig komen executies in Oirschot niet zo vaak voor dat de gemeente standaard over een schavot beschikt. Voor de executie van Jan Michielsen wordt er dan ook op 14 november een aanbesteding gedaan om een schavot te timmeren^{iv}. De timmerman met het laagste bod krijgt de opdracht. De tekst van de aanbesteding wordt hieronder integraal weergegeven. Het geeft nauwkeurig de specificaties weer: maten, constructie, materiaal. Het is een haastklus wat het schavot moet de volgende dag klaar zijn. Pikant detail: de timmerman die de opdracht binnenhaalt is Antony Andries Schepens, de man die nauwelijks tien jaar later bij het Raadhuis van Oirschot de drossaard, Mr. Jean de Marcq, met een snaphaan vermoordt. Hij wordt zelf in 1744 in Den Haag geëxecuteerd. Niet met de galg, maar met het zwaard.

Bestedinge om een schavot te maken

Op huijden den veertienden november 17c vier en twintigh, soo willen de hren Regenten der vrij en heerl. Oirschot publicca en ten minsten aenbesteden het opregten en stellen vant schavot met de galgh ter plaetse daer het haar alhier voor het Raethuijs sal worden aengewesen, sullende moeten wesen 20 voeten of daert ontrent int vierkant ondersteunt met 30 paelen, en boven omleijt met een leuningh, sullen de planken geboort moeten worden, en aen ider eijnde met twee nagels vast werden gemaekt, soodanigh dat met een nijptang bequamelijck wederom kunnen werden uijtgetrocken. De Regenten nemen aen het hout en nagelen daer toe nodigh te leveren, het schaot en galgh gemaekt zijnde, sullen de leeren op het Raethuijs leggende, tegens het schavot en galgh mede worden gestelt,

Item naer de executie sal het schavot wederom werden affgebroken, de planken en ander hout en ijserwerk in het Latijnse school in de kerk gebraght werden, als oock de leeren op het Raethuijs,

lem den aennemer sal tot vold.e van de bedongen loon worden gegeven ordtie tot laste van de Borgemr.

Item den minsten insetter sal tot treckgelt genieten eene gulden tien stuijgers,

Item sal het morgen avont moeten gestelt sijn,

Ingeset bij Anthonij Andries Schepens op de some van 25 guldens opgeboden van 5 gulden is geklommen tot dertien guldens waer voor aengenomen is bij voorn. Schepens

Aldus gedaen en Besteet ter presentie en overstaen van Gerit van Heumen en Hendrick Moescops, schepenen.

i RHCe R Oirschot 1492 (172 4)

ii RHCe R Oirschot 103 f. 88v

iii RHCe R Oirschot 103 f. 89v

iv RHCe R Oirschot 2465 f. 283v

EEN MOOI VERHAAL VAN MIJN MOEDER, MAAR NIET WAAR

Peter Roosenboom

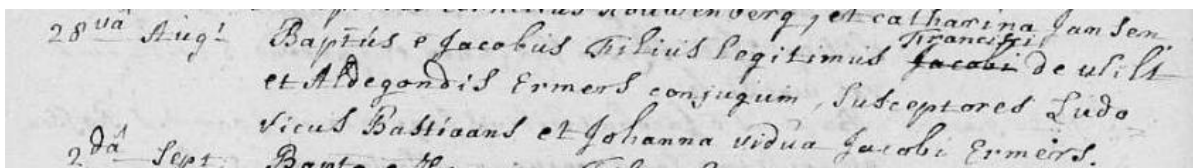
Lang voordat ik de stamboom van de familie ging onderzoeken had mijn moeder eens gezegd dat we familie waren van Michiel de Ruyter. Zij heette Cisca de Wildt, ze was een dochter van de veerbaas in Katwijk aan de Maas bij Cuijk. We dachten als kinderen al gauw dat we van de zeeheld afstamden, want we waren familie. Toen ik me ging verdiepen in mijn voorouders bleek al gauw dat de familie Roosenboom aan vaderskant niet uit Frankrijk stamde, zoals mijn tante beweerde, maar via Gennep uit Kranenburg, het eerste dorp over de grens bij Groesbeek. Ook een beetje een teleurstelling. Maar misschien waren we via onze moeder dan wel aan De Ruyter verwant.

De familie De Wildt uit Katwijk aan de Maas, gemeente Linden, stamde oorspronkelijk uit Wijchen, toch wel wat anders dan Vlissingen, de geboortestad van De Ruyter. Maar de familienaam De Ruyter de Wildt leek wel een aanknopingspunt zijn. Dus daar maar eens verder naar gespeurd. Michiel de Ruyter bleek geen nakomelingen te hebben in de mannelijke lijn. Maar de afstammelingen in de vrouwelijke lijn hadden de nagedachtenis aan de roemrijke voorvader in ere gehouden. Alida (Aelken) de

Ruyter (1642-1679) was een dochter van Michiel de Ruyter en zijn tweede vrouw Neeltje Engels. Zij was gehuwd met Thomas Potts en kreeg een dochter Anna Potts. Deze Anna Potts kreeg een dochter Anna Maria Parker, die in haar tweede huwelijk trouwde met ene Jacobus de Wildt.

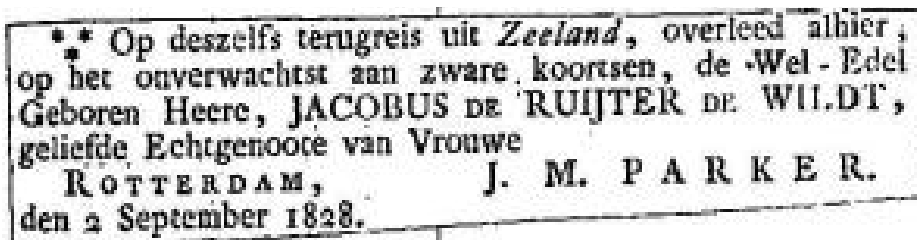
Bij Koninklijk Besluit van 23 september 1817 verkreeg zij van Koning Willem I voor haar echtgenoot en haar kinderen uit dat huwelijk het recht de naam "De Ruyter" toe te voegen aan de familienaam De Wildt en De Ruyters' wapen toe te voegen aan het bestaande familiewapen. Aldus ontstond de naam De Ruyter de Wildt.

En wie was nu deze Jacobus de Wildt? Hij was gedoopt in Wijchen op 28 augustus 1770. Ouders: Franciscus de Wilt en Aldegondis Ermens.

28^{ua} Augt Baptis e Jacobus Petrus Legitimus ^{Franciscus Jan Sen} ~~Franciscus~~
et Aldegondis Ermens conjugum, Suscriptores Ludo
vicus Bastiaans et Johanna vidua Jacobi Ermens.
2da Sept. Banta . . . . .

Overleden te Rotterdam op 31 augustus 1828: Jacobus Ruijter de Wildt, geboren te Wichin, oud 58 jaren, 5 maanden en 23 dagen, ouders: Franciscus de Wildt en Hillegonda Ermers, echtgenoot van Jacoba Maria Parker. (BS Rotterdam, overlijdens 1828 acte nr. 1456)

* * Op deszelfs terugreis uit *Zeeland*, overleed alhier, op het onverwachtst aan zware koorts, de Wel-Edel Geboren Heere, JACOBUS DE RUIJTER DE WILDT, geliefde Echtgenoot van Vrouwe
ROTTERDAM, J. M. PARKER.
den 2 September 1828.

Jacobus de Wildt was eerst katholiek priester, later wijnkoper en burgemeester van Nieuwer-Amstel. Een boeiende loopbaan voor een zoon uit een bierbrouwersfamilie uit Wijchen. Zijn leven ga ik zeker verder uitspitten!

Zijn vader Franciscus de Wildt, ook wel Franciscus Gerrits de Wildt genaamd, is inderdaad een van mijn voorvaderen aan moederskant.

Conclusie: er is een verre verwantschap, maar de lijn naar De Ruyter is wel heel zwak en mijn broers en zusters en ik, we stammen er dus echt niet van af.

Het verhaal van mijn moeder was heel mooi, er is een verband maar een familieband met De Ruyter, laat staan afstamming van hem, is niet waar.

SYMPOSIUM PETRUS VLADERACCUS

Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot organiseert op zaterdag 6 januari a.s. een symposium ter ere van de 400ste sterfdag van Petrus Vladeraccus. Deze was in de 17e eeuw pastoor in Oirschot en schreef onder andere over de Heilige Eik. Het programma bestaat uit lezingen, zang, muziek en theater.

Locatie: Hof van Solms, Koestraat 16, 5688AH Oirschot

Aanvang: 13.30 uur Einde: 17.30 uur

Toegang: entree €10, aanmelden secretariaat@deheerlijkheidoirschot

Spreekers: de heren Neggers, Bijsterveld, Bloemendal en Verweij

Voor meer informatie (website): www.deheerlijkheidoirschot.nl

OUD SCHRIFT

Dik Jager

De opgave komt deze keer van de heer H. Bouman (Geldrop) uit het Streekarchief Land van Heusden en Altena. Een streep of tekenetje boven een woord betekent vaak een afgekort woord.

Als gedaeg ende des voorn. Deponent
op de voorn. raad der artichelen, gedaent ende
geexamincert denwelken heeft versuant
als voer gedaet artichel hiel Nonen Staet
tel medel gebulle denwelken nael voongadn;
prolective dael hij heeft gepensiblaent
ende des bevoltycher, dael dael op afsplygt
Zoo waert, maeste hem Deponent
god almagtig helpe, Artich. (Vrijck) des
27^e Jan^{uarij} 1735.

Franzvang. loq   Jacop pülle
diick de Jongh

HET FOTOBIDPRENTJE VAN CORNELIUS VAN DER MAAT

(1876-1945)

Het komt vaak voor dat namen op bidprentjes verschillen met die van de Burgerlijke Stand. Zo heet deze Cornelius van der Maat in zijn geboorteakte Cornelis (dus zonder de u).

De naam van Van der Maat is niet autochtoon in de Meierij. De grootvader

IN MEMORIAM

van Cornelis, naar wie hij is vernoemd, is in 1832 flanker bij het tweede bataljon der tweede afdeling infanterie. Hij is, vanwege de oorlog met België, gelegerd in het kamp bij Rijen als zijn vrouw Maria Kooijman in Sint-Oedenrode bevalt van een tweeling. Volgens de geboorteakte zijn zij woonachtig te Schoonhoven. De tweeling overlijdt, de een al na drie uren, de ander na zeventien dagen. In 1833 wordt dochter Maria geboren in Beek en Donk. Volgens haar geboorteakte zijn haar ouders gedomicilieerd in Polsbroek maar is haar vader actueel alhier in kantonnement. Bij de geboorte van dochter Alida, op 13 oktober 1835 in Sint-Oedenrode, is vader Cornelis gelegerd in Veghel, maar is moeder inmiddels in Sint-Oedenrode woonachtig. Na Alida volgen nog drie dochters en twee zoons. De oudste zoon Thomas is geboren te

Benschop. Volgens het bevolkingsregister is de familie Van der Maat Rooms-Katholiek, en dat is opvallend want Maria Kooijman, die in 1880 in Sint-Oedenrode overlijdt, is Nederduits-Gereformeerd gedoopt te Willige-Langerak op 23 april 1809. Het bevolkingsregister van 1862 noemt als haar geboortedatum 12 december 1799 en als geboorteplaats Willemstad (Z.H.). Nog maar eens bewijs dat je in deze tijd niet kunt vertrouwen op de gegevens in het bevolkingsregister. In het bevolkingsregister van 1872 zijn de foute gegevens doorgehaald en staat vermeld: 1809 Willege-

Langerak. Nog een laatste opmerkelijk detail over de familie Kooiman: een broer van Maria, Pieter Kooiman vestigt zich als militair rond dezelfde tijd ook in Noord-Brabant, namelijk in Made.

Terug nu naar de man op het bidprentje. We kijken naar een wat streng uitzierende boer. Cornelis van der Maat is de oudste zoon uit het gezin van de arbeider Willem van der Maat en Johanna Verputten uit Veghel. Hij moet een droevige jeugd gehad hebben: van zijn negen broers en zussen overlijden er zeven op jonge leeftijd, en zijn moeder brengt ook nog eens drie doodgeboren kinderen ter wereld. Zijn vader Willem werkt zich op tot landbouwer, en heeft een boerderij op Rijzingen.

Op jonge leeftijd gaat Willem aan de slag: in het bevolkingsregister van Sint-Oedenrode van 1890 komt hij voor als schaapherder. Hij trouwt op 10 mei 1907 te Son en Breugel met Antonetta van den Heuvel uit Son.

Na zijn huwelijk woont hij als landbouwer met zijn gezin op het adres Nijnsel nummer 19 onder Sint-Oedenrode. In 1914 verhuist hij naar Son en Breugel, waar het gezin intrekt bij zijn schoonvader Johannes van den Heuvel en zijn zwagers.

Schoonvader Johannes overlijdt in 1927 op de respectabele leeftijd van 88 jaar. Cornelis overlijdt op negenenzestigjarige leeftijd, terwijl Nederland feest viert vanwege de bevrijding, op 11 mei 1945.

Zijn vrouw volgt hem nog geen jaar later, op 29 januari 1946. Ze laten zes volwassen kinderen na.

† † †

In uwe godvruchtige gebeden wordt aanbevolen de Ziel van Zaliger

Cornelius van der Maat

echtgenoot van

Antonetta van den Heuvel

Lid van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs;

geb. te St. Oedenrode 15 Maart 1876 en overl. te Breugel 11 Mei 1945, voorzien van de H. Sacramenten.

Hij was een man vol van geloof en godsdienstzin, wiens roem geen andere was dan deze, de getuigenis van zijn geweten: in deze wereld in eenvoudigheid des harten en in oprechtheid en in de genade Gods geleefd te hebben.

Daarom mocht hij vol vertrouwen opvolgen de roepstem Gods, die hem opriep naar het Vaderhuis.

Beminde echtgenote, troost u, ik zal u beminnen in den hemel, zooals ik u op aarde heb liefgehad.

Dierbare kinderen, mijn vreugde en mijne kroon: ik ben u voorgaan op den weg, dien gij eenmaal volgen moet, herinnert u de liefde die ik u heb toegedragen; houdt uwe moeder in eere al de dagen van haar leven en bidt voor mij.

Mijn Jezus barmhartigheid.
300 d. afl.

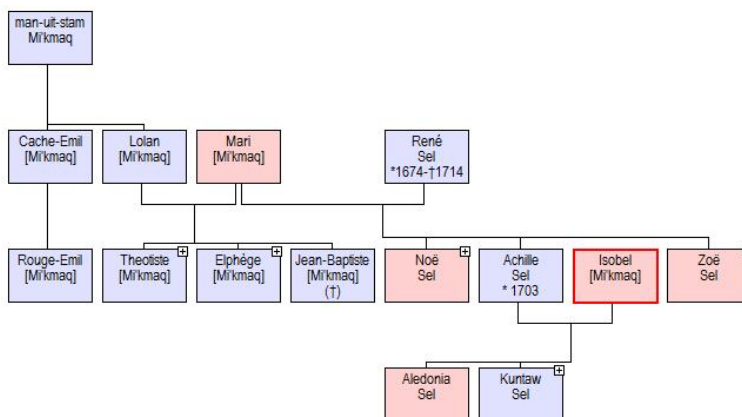

© 2016 Uitgeverij De Geus

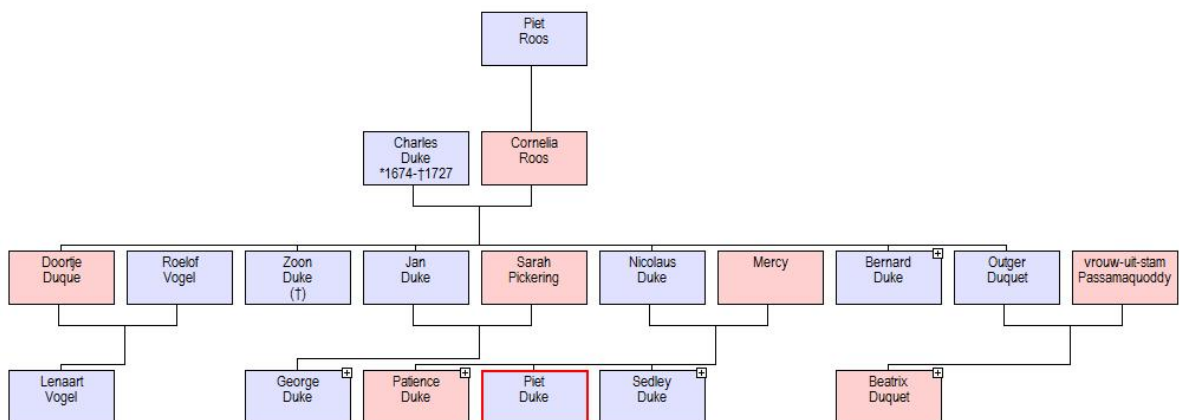
Deze roman van de Amerikaanse schrijfster Annie Proulx geeft een prachtige beschrijving van immigranten, indianen en de houthandel in de nieuwe wereld. Twee Franse houthakkers, René Sel en Charles Duquet, verhuren zich eind 17de eeuw als contractarbeiders in de toenmalige Franse kolonie Nieuw Frankrijk, ook wel Arcadië genoemd. Deze bevindt zich op de plaats van de huidige Amerikaanse staat Maine en de Canadese provincie Quebec. Gedurende bijna drie eeuwen (acht generaties) volgt de lezer hun afstammelingen en hun relatie met de natuur en cultuur. De hoofdpersonen in dit boek zijn echter niet de stambomen van de families Sel en Duke, maar de boomstammen (met name de witte dennen) in de

oerbossen op de grens van Canada en de VS.

René houdt van de bossen. Hij trouwt met Mari, een Indiaanse weduwe met kinderen van de Mi'kmaq-stam: vissers en jagers zo wild (elanden).

Charles houdt het niet lang uit bij zijn baas. Hij begint een pelshandel en stapt over op hout. Hij reist zelfs naar China om markten te zoeken. Omdat hij hoort dat Hollandse vrouwen goede moeders zijn, zoekt hij een bruid in Hoorn, die hij slechts enkele maanden per jaar ziet. Bij deze Cornelia Roos krijgt hij drie kinderen. Omdat zijn oudste zoontje vroeg sterft, adopteert hij drie weesjongens, Jan, Nicolaus en Bernard. De opvoeding laat hij aan Cornelia over. In hun tienertijd laat hij zijn adoptiefzons overkomen om samen met hem te werken. Hoewel Frankrijk en Engeland in die tijd in oorlog zijn, vindt Charles het niet vreemd hout voor masten van oorlogsschepen te verkopen aan de Engelsen. Hij verengelst zelfs zijn naam van Duquet naar Duke. Zijn schoondochters zijn allen Europese immigranten. Later wordt nog een zoon geboren. Deze Outger Duquet verblijft een tijdje in Canada, heeft een relatie met een Indiaanse waaruit een dochter Beatrix geboren wordt. Hij houdt zijn Franse familienaam en keert terug naar Holland (Leiden).

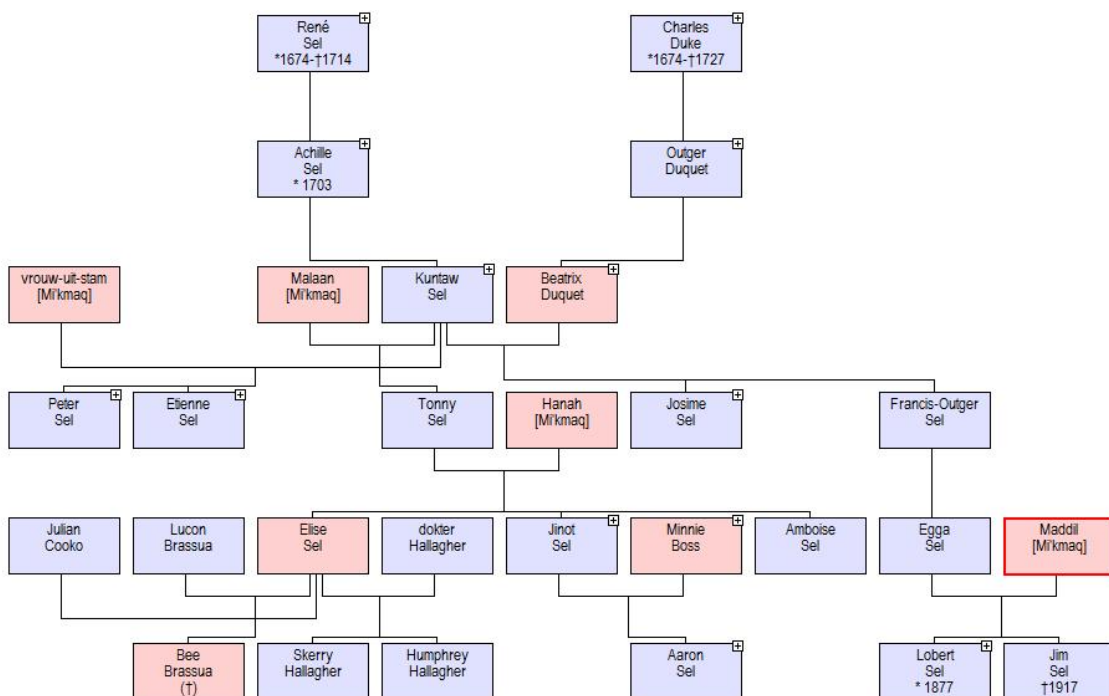
Het hout en de rampen

Eerst met bijlen, later met zagen en stoommachines gaat het kappen van de bomen steeds sneller. De 'schorshuiden' zoals de hakker, zaggers, klimtters, toppers, schillers, vlotters genoemd worden, leiden een gevaarlijk bestaan. Het gemiddelde arbeidsleven is in de 18de eeuw circa zeven jaar. Het is de gewoonte na de kap de overgebleven stronken in brand te steken om het gebied klaar te maken voor kolonisten. In de bossen woeden steeds kleine brandjes, maar enkele keren gaat het flink mis. Grote percelen gaan in vlammen op en tientallen mensen komen om. Dat naast de ongelukken door de zagen en bijlen, vallende en splijtende

bomen en vechtpartijen. Bovendien verdrinken veel Indiaanse vlotters die tientallen bomen via een rivier proberen te sturen door met zes meter lange haken van de ene naar de andere stam te springen.

Kuntaw

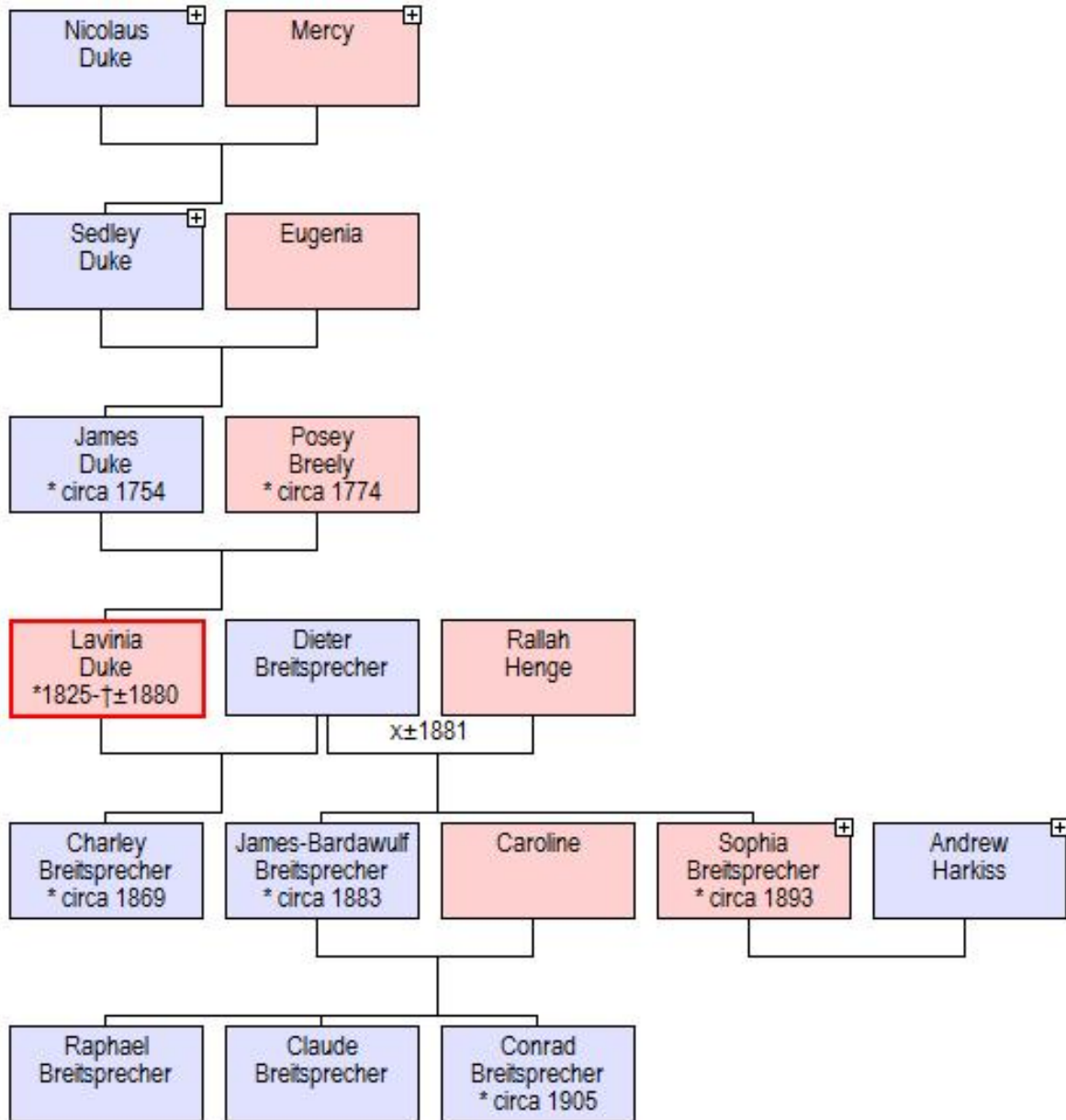
De lijnen van Charles en René komen samen wanneer hun kleindochter Beatrix (half Indiaans) en kleinzoon Kuntaw (driekwart Indiaans) samen gaan wonen. Hun nakomelingen hebben dus steeds meer Indiaans bloed door de aderen stromen. De Mi'kmaqs worden gediscrimineerd en verjaagd. Toch blijven de meeste Sels werkzaam in de houtindustrie. De Dukes kopen steeds meer bossen. De wouden zijn oneindig groot en hun 'prospector' Armenius Breitsprecher trekt steeds westelijker om voor zijn firma bossen te kopen.

Genealogisch onderzoek

In het boek komt tweemaal een genealogisch onderzoek voor. Lavina Duke, een van de laatste Dukes die de firma bestuurt, zoekt in 1870 naar afstammelingen van Charles. Haar man David, neef van de prospector, heeft een minder materialistische kijk op de houtkap en streeft naar duurzaamheid. Twee genealogen gaan vanuit de VS naar Europa. Het

resultaat - dat er Indiaanse afstammelingen zijn van Charles' kleindochter Beatrix - wordt vernietigd. De stiefdochter van Lavina, Caroline Breitsprecher, vindt jaren later enkele aantekeningen en neemt contact op met de zoon en opvolger van de genealoog. Deze speurtocht loopt letterlijk dood.

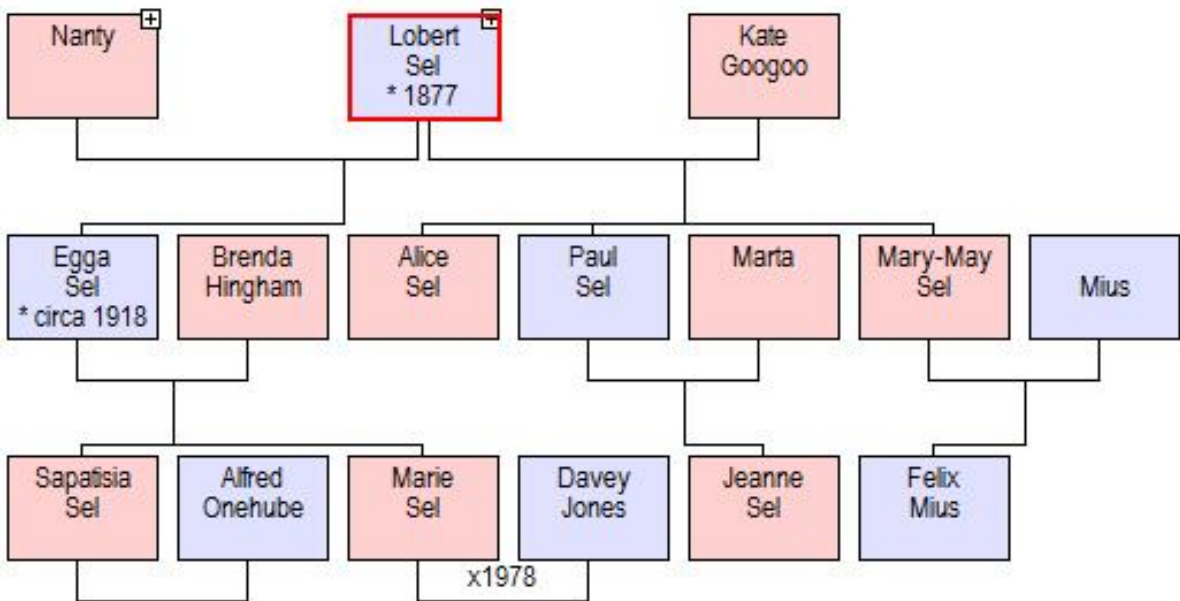
Naar de andere kant van de aarde

Er worden grote reizen ondernomen: Charles Duke gaat naar Europa om zijn vrouw te vinden en naar India en China. Lavina gaat naar Nieuw Zeeland. Daar vindt ook ontbossing plaats tot verdriet van de meeste

Maori's. De kauriboom is daar de plaatselijke witte den. Ook een Sel bezoekt Nieuw Zeeland: het is Jinot Sel, die na de dood van vrouw en twee kinderen via Engeland en Australië, daar zijn einde vindt.

Veel personen

Omdat het boek van 1698 tot 1978 loopt, passeren tientallen personen de revue. Uiteraard zijn dat niet alleen nakomelingen van Charles en René. Sommigen worden alleen genoemd, van anderen zou je best meer willen weten. Bijvoorbeeld van Josime, een zoon van Kuntaw Sel en Beatrix Duquet die met een meisje van de Donawaa-stam trouwt en vertrekt. Van andere namen heb je de indruk dat ze niets toevoegen aan het verhaal. De Dukes mengen zich verder nauwelijks met de Indianen - Outger uitgezonderd. Het duurt lang voordat zij geaccepteerd worden door de bovenste lagen van de maatschappij. De Sels leven in de marge; zij zien steeds meer hun natuurlijk verleden veranderen. Uiteindelijk gaat een enkeling in de 20ste eeuw studeren. Bijvoorbeeld Dr. Sapristia Sel, kleindochter van Lobert Sel, wiens overgrootvader Kuntaw is.

Samen met haar stiefneef Felix en stiefnicht Jeanne bestudeert zij de overgebleven natuur en proberen deze te behouden voor de toekomst. Het boek eindigt als Sapatisia als ecooloog een bezoek brengt aan de polen en zich realiseert dat dat een haast onmogelijke taak is.

LEDEN STELLEN ZICH VOOR

Dhr. Paul van den Bercken uit Weert
pjm.vandenbercken@gmail.com

06 51989720

De heer Paul van den Bercken, 63 jaar oud, tijdens zijn actief arbeidsverleden molenmaker, is sinds enkele jaren op zoek naar zijn voorouders. Dat zijn vooral personen uit de families Van den Bercken (Grubbenvorst), Adriaans en Nijs (beide uit Weert) en Hendrikx (door de gehele provincie Limburg).

De gegevens komen hoofdzakelijk van het internet. De heer Van den Bercken staat zeker open voor een presentatie van zijn gegevens in De Twee Kwartieren. Momenteel zoekt Paul zowel in de breedte als in de diepte. In zijn zoektocht zijn er bijzondere gegevens gevonden via het kadaster. Hij maakt gebruik van het programma My Heritage om zijn gegevens in op te bergen. Misschien dat deze gegevens leiden tot een publicatie in een genealogisch vakblad.

De plannen zijn om geregeld onze afdelingsbijeenkomsten te bezoeken. Een onderwerp waar Paul meer over wil weten is de mogelijkheid om cursussen te volgen.

Dhr. P.G.M. Bogers uit Eindhoven
p.bogers@telfort.nl

06 54278719

De heer Bogers, oud 75 jaar, was docent grafische technieken van beroep, en houdt zich al bijna zeven jaar bezig met het stamboomonderzoek. Hij is op zoek naar gegevens van de families Bogers, Albers, Poppelaars en Baremans afkomstig uit Midden-Brabant en de provincie Gelderland. Zijn informatie daarover komt van internet, archief en familie. Hij vindt het nog prematuur om al aan presentaties te denken, dan wel een publicatie over zijn gevonden gegevens. Hij wil nu eerst zo veel mogelijk gegevens verzamelen van voorouders, zowel in de breedte als in de diepte. Hij maakt daartoe gebruik van het programma Aldfaer.

De heer Bogers bezoekt onze afdelingsbijeenkomsten en hoopt hiermee meer te weten te komen over de archieven vóór 1811.

Van zijn lidmaatschap verwacht hij dan ook uitbreiding van zijn inzichten en meer kennis van de mogelijkheden in het stamboomonderzoek.

Antihelden**Bijzondere levens van gewone mensen uit de tijd van Napoleon****Auteur: Joost Welten****Cat.nr: 11-WTN**

Revolutie en oorlog zijn al wat de klok slaat in de Franse Tijd (1794-1815). De dynamiek van deze periode is grenzeloos. Overal stort de oude wereld in en begint de moeizame opbouw van een nieuw soort samenleving. Hoe houden gewone mensen zich staande in een tijd waarin alle zekerheden wegvallen?

Beleef mee hoe antihelden van allerlei slag overleven in crisistijd.

In niet eerder ontdekte brieven, dagboeken en kronieken geven zij zichzelf bloot: verlangen, hartstocht, overspel, seks, werken, wonen, geloven, lijden en sterven komen samen in indringende levensverhalen.

Kijk door de ogen van een havenarbeider, kanaalgraver, koetsier, koster, student, rentenier, apotheker, soldaat en officiersvrouw en ontdek een wereld die verrassend dicht bij je staat.

De honderden authentieke, veelal nooit eerder gepubliceerde illustraties, nemen je helemaal terug naar de Franse Tijd. Een intieme inkijk in het dagelijks leven van tweehonderd jaar geleden.

Uitgave 2015 - 383 bladzijden

Zij telt voor twee**Vrouwenarbeid in Noord-Brabant 1889-1940****Annemiek van der Veen****Cat.nr: 12-VN**

Zo'n honderd jaar geleden was het voor veel vrouwen noodzakelijk om geld te verdienen. Jonge meisjes werden dienstbode of gingen als textielarbeidster, sigarenmaakster of lampenmeisje aan de slag. Gehuwde vrouwen die kleine kinderen hadden, probeerden met thuiswerk, zoals het stikken van schoenen of uitzoeken van groenten, wat geld in het laatje te brengen.

Ook op andere manieren voorzagen vrouwen zich van inkomsten; door hun

werkzaamheden op het land, in de handel, of als kleine zelfstandige, bijvoorbeeld als mutsenmaakster of stoelenzetster.

In dit boek passeren al die verschillende beroepen, die door onze moeders en grootmoeders werden uitgeoefend, de revue.

Niet alleen de tekst, maar ook de vele foto's geven op deze wijze een verrassend beeld van de bijdrage die vrouwen aan de economische ontwikkeling van de provincie Noord-Brabant in de periode 1889-1940 leverden.

Uitgave 1989 - 126 bladzijden

Gedrukte Chaos - Populisme en moord in het Rampjaar 1672

Auteur: Michel Reinders

Cat.nr: 11-RDS

De lichamen waren nog niet koud of de lijken van Johan en Cornelis de Witt werden uit elkaar getrokken en in stukjes verkocht.

Het was 20 augustus 1672. Nederland was getuige van de meest gruwelijke moord uit haar geschiedenis. De moordenaars waren politiek verontwaardigde burgers.

Nooit klonk hun stem luider dan tijdens het Rampjaar. De politiek van deze burgers was niet alleen zichtbaar in bloed, deze was ook te vinden in pamfletten. Meer dan een miljoen van deze politieke publicaties overspoelden de Nederlandse Republiek in 1672.

Geschiedkundigen hebben altijd aangenomen dat deze pamfletten bestonden uit overheidspropaganda, bedoeld om 'het volk' op te hitsen. Uit dit boek blijkt echter iets heel anders. Niet alleen kochten, lazen en bespraken de duizenden inwoners van de vele steden in de Republiek deze stortvloed aan drukwerk; deze burgers schreven en publiceerden zelf ook een groot aantal pamfletten.

Het politieke debat dat voortvloeide uit deze publicaties bleek de grote innovatie van het Rampjaar 1672. Burgers uit verschillende steden en provincies beschreven zichzelf met luide stem als één politieke groep. Zij vonden zelfs een nieuw soort pamflet uit om hun grieven en eisen publiek bekend te maken: de gedrukte petitie. De Nederlandse politieke cultuur in de late zeventiende eeuw wordt grondig herzien in dit meeslepende en onthullende boek.

Uitgave 2010 - 333 bladzijden

Van de opgave uit dit nummer:

- 1 Aldus gedaen ende des voorn(oemde) Deponent
- 2 op de voorverhaelde articulen gehoort ende
- 3 geëxamineert denwelken heeft verclaert
- 4 als voor ieder articul hier voren staet
- 5 ter neder gesteltdenwelken naer voorgaen(de)
- 6 prelectuire daer bij heeft gepersisteert
- 7 ende den behoorlijcken eed daer op afgelegd
- 8 zoo waerl(ijck) moeste hem deponent
- 9 God almagtig helpen. Actum Wijck den
- 10 27[e] jan9uar)ri 1725
- 11 Frans van Gelden   Jacop Pullen
- 12   Dirck de Jongh

Van de opgave uit het nummer van september:

- 1 Lijste der uitrusting
- 2 van Leendert Stuuroort naer
- 3 Oost indien met de paesschepen in de maendt'
- 4 Julij 1737 voor de camer Amsterdam op 't schip
- 5 Landscroon voor jongen à 5 guld(en) p(e)r maent
- 6 Eeen blauw carsaij wamb(uis), broek en hembtr(ok?)
- 7 8 blauwe dobb(ele) hembden
- 8 4 dito broeken ende hembtrokken
- 9 4 grauw linden broeken en wambusjes
- 10 4 p(ae)r schoenen
- 11 2 p(ae)r blauwe, 2 p(ae)r beste en 2 p(aar) cat(oenen) kousen
- 12 2 swarte hoeden
- 13 ½ gros pijpen
- 14 ½ anker jenever
- 15 een hangmat

- 16 een bultzak en toebehoren
- 17 4 messen, 2 lepels, naelden, pijped(oos?), tonnijge
- 18 1 p(ae)r weide en 1 p(ae)r nauwe kammen
- 19 2 Goutze kasen
- 20 1 stuk rookvlees
- 21 2 slaepmuntzen

[carsaij = grove wollen stof; paesschip = schip dat met Pasen uitvaart om met de juiste winden in de Oost te komen]

MUTATIES LEDENLIJST

Co van het Groenewoud

Per 1 november 2017 had de NGV 7724 leden, waarvan voor de afdeling Kempen- en Peelland 278 leden en 26 bijkomende leden.

Vanaf 1 februari 2017 zijn er 15 nieuwe leden bijgekomen, twee leden zijn overleden en vier leden hebben hun lidmaatschap opgezegd.

Voor correspondentie aan de NGV gebruikt u het postadres:
 NGV, postbus 50, 3980 CB Bunnik.
 Vergeet niet uw lidmaatschapsnummer te vermelden.

Bestuur van de afdeling Kempen- en Peelland

Contact:	0499-373523	Salderes 93	5682 EP BEST
Anton Neggers			voorzitter@kpl.ngv.nl
Marie-Louise van Wijk -van Duurling			secretaris@kpl.ngv.nl
Jacques Haubrich			penningmeester@kpl.ngv.nl
Dik Jager			cursussen@kpl.ngv.nl
Co van het Groenewoud			ledenadm@kpl.ngv.nl
Astrid Magielse-Dix			scanbeheer@kpl.ngv.nl
Martien van de Donk			penningmeester@kpl.ngv.nl
Peter Roosenboom			communicatie@kpl.ngv.nl

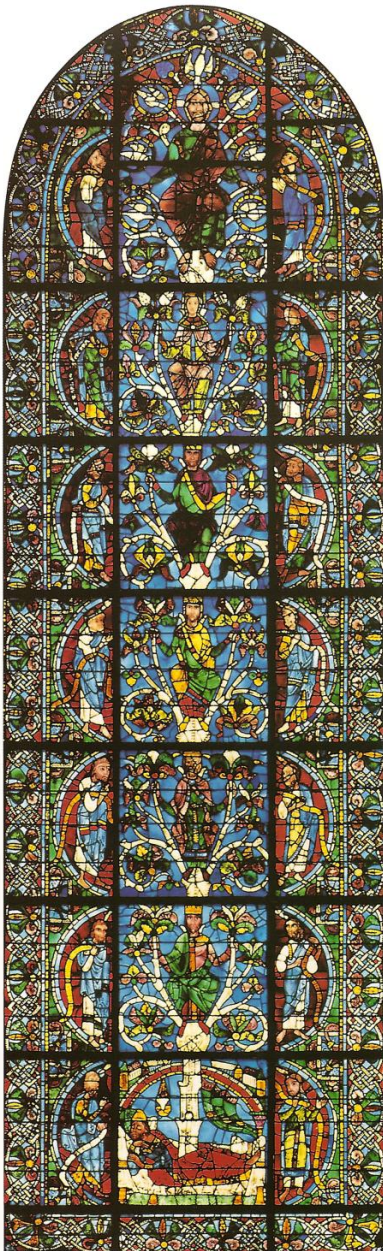
In deze periode van het jaar willen we aandacht schenken aan de genealogische iconografie in samenhang met het kerstverhaal. We willen enkele voorbeelden tonen van de manier waarin de verwantschappen van Christus vorm gekregen hebben.

De bijbelse overlevering van het voorgeslacht van Christus wordt al sinds de Hoge Middeleeuwen in de beeldende kunsten vastgelegd. In de beschrij-

vingen van de evangelisten Matteüs (1:1-7) en Lucas (3:23-38) wordt gezegd, dat Jezus via Jozef afstamt van koning David en van diens vader Isaï. De Hebreeuwse naam Isaï wordt in het Grieks en Latijn vertaald als Jesse. In Jesaja 11:1 staat: "Een twijg ontspruit aan de stronk van Isaï (Jesse), een telg ontbloeit aan zijn wortels". De meest bekende voorstelling van het voorgeslacht van Christus is dan ook de 'Boom van Jesse'.

De oudste nog bestaande Boom van Jesse is het glas in loodraam uit de Kathedraal van Chartres. Deze dateert uit 1145. Jesaja wordt als een liggende man voorgesteld en uit zijn schoot (sic!) rijst een boom met zijn nageslacht in directe mannelijke lijn. Het motief van de boom van Jesse wordt in de Christelijke iconografie veelvuldig herhaald.

In later tijd probeerde men het voorgeslacht van Christus verder dan David in beeld te brengen, liefst tot de eerste mens uit de Bijbelse geschiedenis: Adam.

*De boom van Jesse. Glas-in-lood raam. Chartres.
Kathedraal*

Een van de meest bekende en nagevolgde voorbeelden is de illustratie van de nazaten van Adam in de Wereldkroniek van de arts en humanist Hartman Schedel (1493). Bijbelse en wereldse teksten en gebeurtenissen lopen in dit geschiedenisboek op wonderlijke wijze samen en de illustraties volgen die methodiek. De geslachtslijnen verbinden in het eerste deel van deze kroniek de verschillende tekstblokken.

De eerste nazaten van Adam (1493). H. Schedel: Chronicle of the World.

Neurenberg 1493, f 9v

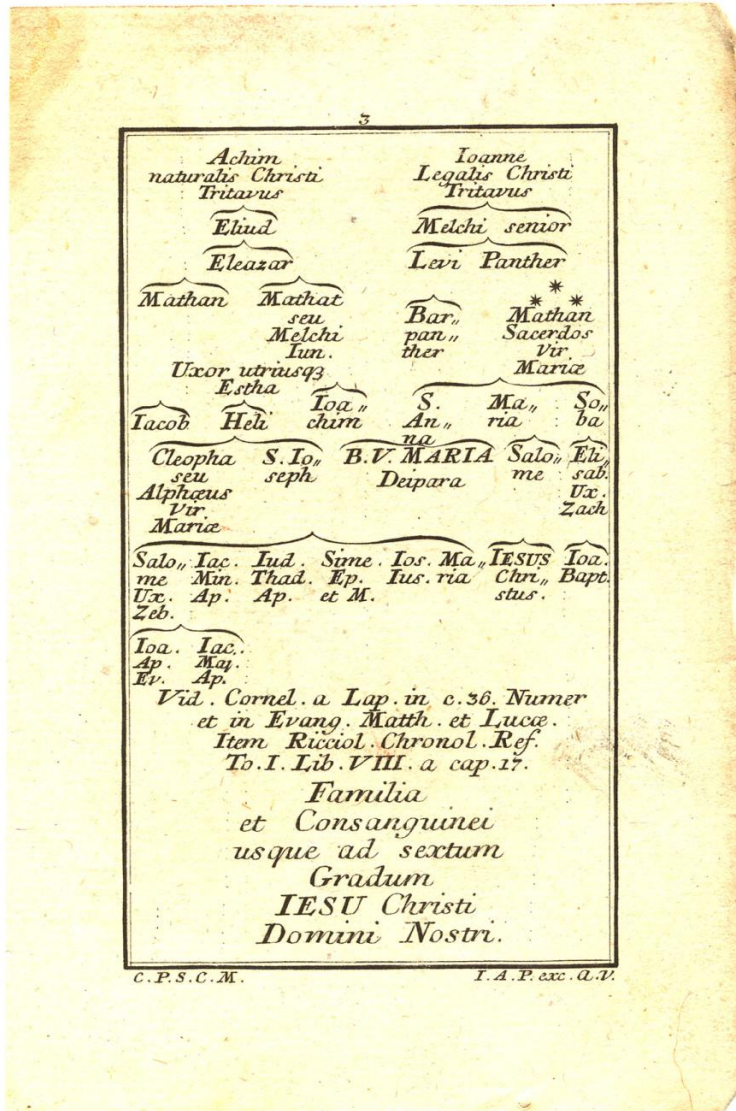
Voor een grotere afbeelding in kleur zie voorlaatste pagina

Een heel andere vorm vind je enkele eeuwen later. Als een vorm van volkskunst is in een devotieprentje uit de 18e of 19e eeuw geprobeerd de geslachtslijn van Christus tot één afbeelding terug te brengen. Meestal wordt voor de invulling van de namen gebruik gemaakt van de opsomming, waarmee Mattheus zijn evangelie begint.

Het voorgeslacht van Christus vanaf Adam. Devotieprentje. Privé collectie

Een ander prentje uit de negentiende eeuw geeft de familierelaties van Christus weer tot in de zesde generatie, het circuit van de ooms en tantes, neven en nichten. De bijbelse bronnen zijn in de afbeelding opgenomen. De afbeelding munt overigens niet uit in duidelijkheid.

Natuurlijk zijn er in de loop der eeuwen veel andere vormen ontwikkeld, waarop de genealogische relaties van Christus zijn uitgebeeld. Wij willen ons voor deze rubriek beperken tot de hier vermelde voorbeelden.

Literatuur:

H. Schedel: Chronicle of the World 1493. The complete and annotated Nuremberg Chronicle. Köln 2001. Taschen GmbH. ISBN 3822812951

Das erst alter

Abel 8 and sun ade ist geporn in .xxx. iar ade mit 8 sweester delbora. diser abel 8 erst marter hat die kirch angefangē. dan er ist in 8 genad vñ gerechtigkait blibe. hett sich aber die kirch an adā angefangt so hett sie nicht stetigs gewerdt. aber die heilige euāgelia thū meldūg vō disēz gerechte vñ heilige mān 8 vō iugēt auf gerechtigkait zeliebē vñ got zē sōchte gelernet hat. des wānd hirtlich was vñ vō allē dingē got die erste opffer raichet. vñ darūb sahe got auf sein opffer vñ im was dz angenē. in beywesen seins bruders cayn 8 sahe dz vñ vor schād entsettelte sich sein angesicht vñ ward mit dē stachel des neyds verlegt. vñ tōtet seinē brūd. 8 hat erstlich die himlische stat gepawt vñ sichselbs als dē ersten burger dar ein gesetzt. als abel über. c. iar alt gestorbē was do hat adā nach dē hundertē iar seinen sun Seth.

Seth 8 drit sun ade ist geporn in anfang des. c. xxx. iars ade. das ist im end des. c. xxx. iars der werlt. vñ lebet. ix. vij. iar. diser seth ist geporn in. ij. xxx. iar ade. aber moyses hat aussengelassen die. c. iar dar inn adam den abel bey ebron bewainet. vñ vmb erwerbūg des 8ls der barmherzigkait an das paradeys gieng. in disen zwayē erste sūne des adās. als in dein chaym vñ abel habē zwu stett ien visprüg gehabt. als sand Augustinus spriche. zwu lieb habē zwu stet gemacht. nemlich die lieb sein selbs ein irdische. bis zwitterfuchung gottes. vñ die lieb gottes ein hilfche bis zu der verschmehūg sein selbs. die erst berūmbt sich in irselbs. aber die ander in gott. die erst sucht ir ere von den mēschen. die and hat got der ein zeig des gewissens ist. für ir grōste glori. in die ersten stat gehōrt Cayn als 8 erst geporn. vñ 8 sie gepawt hat. in die andern gehōrt 8 and geporn abel 8 hie als ein pilgram gewandert hat. dann er was anß genad ein süschner burger in der hōhe.

Linea cristi

Cayn der erst sun ade vñ ene ist mit seiner sweester calmana geporn in .xxv. iar ade in dem agter damasceno. diser was 8 erst agterman vñ fast geitig vñ fremb 8 seligkait 8 allerngedultigst. her smertze dz sein gab von got verwoissen vñ seins bruders got angenē wardē dar umb ward er auß neyd bewegt dz er sei nē brūd in einē agter sūret vñ tōtet. vmb dz ist er von got gestrafft das er alle tag seins lebens vmbswaiffig vñ stüchtig auf der erden was. vñ als nwo cayn mit alter beswert was vñ yezeitē vñ dē lawbreifich saße wardt er mit geschoff ertōdet vō Lamech seinē vieniglein der vor alter plindt was. vñ vō einem kind auf dz geiagd gefürd ward. vñ maynet das Cayn ein wild thier wer.

Ich hab auch hieby eingezogen vil sache. hendl vñ geschichte mancher lay kōng vñ vōlker. auch grofstattiger werck vñ fürtreffenlicher person. 8 sich auch die leter des gestirns laufs gepraw

chen in ien beschreibungen von Adam bis auf Alphonsum.

Enos 8 sun Seth ist geporn in. ij. v. iar der werlt. vñ lebet. ix. v. iar. diser Enos fieng zuerst an den namē des herē an zē rseffen. villeicht durch ertliche betliche wort die er funde.

Caynan 8 sun enos ist geporn in. xc. iar seins vaters. vñ nach denē. lxx. auflegern. in. vj. xxx. iar der werlt. vñ lebet. ix. x. iar.

In der linien 8 gerechte sind drey mit himlischen gabē geziert. nemlich enos 8 den namen gottes anruffet. Enoch 8 mit got wandert vñ in das paradeys kam. vñ noe der in seinē geslechten vol komē was vñ das menschlich geslecht vō der sintflus behielt. Irē in 8 linien 8 sūnder sind auch drey mit irdischen dingē begabet. der ein iabel. 8 was ein vater der hirtē. vñ 8 die in dē gezeltē wonet der ander Jubal ein vater 8 singendē in der harpfen vñ orgeln. der drit Tubalca yn ein maister des hamers in alle werck der metall.

Retouradres:

NGV Kempen- en Peelland
Dhr. D. Jager
Wamberg 48
5653 KV Eindhoven

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

